

METEOROLOGICKÉ ZPRÁVY

Meteorological Bulletin

ROČNÍK 61 (2008)

V PRAZE DNE 29. ÚNORA 2008

ČÍSLO 1

PRŮBĚH POČASÍ V ČESKU V ROCE 2007

Radim Tolasz, Český hydrometeorologický ústav, Na Šabatce 2050/17, 143 06 Praha 4-Komořany, e-mail: tolasz@chmi.cz

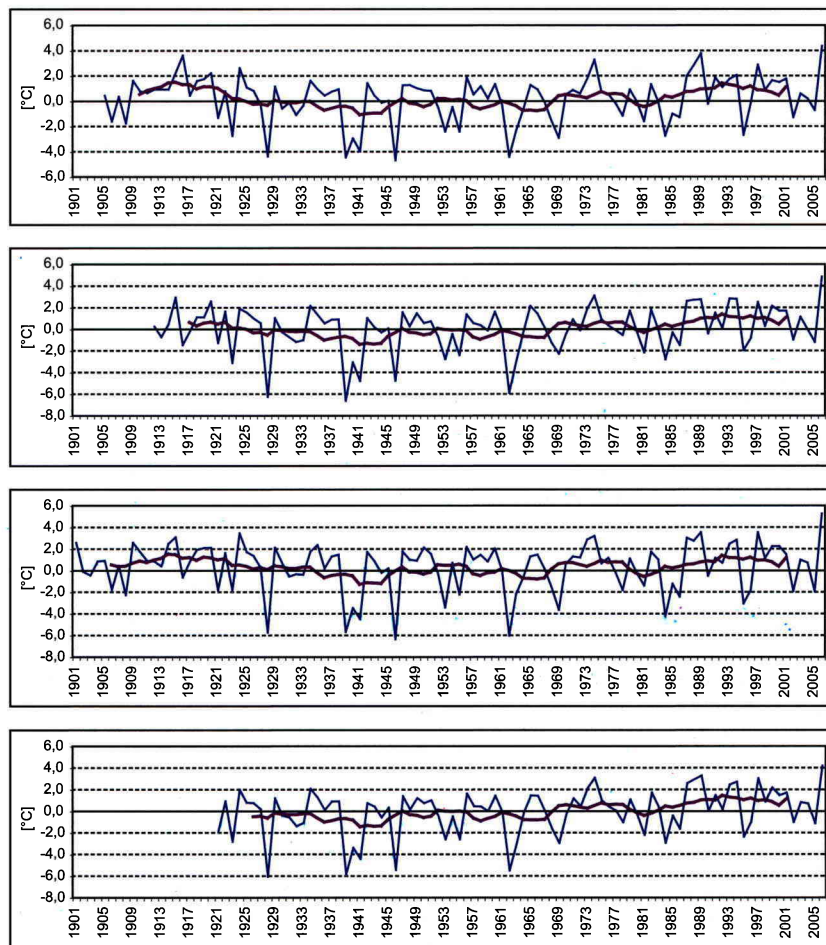
The course of the weather in the Czech Republic in 2007. The interest of both the lay and technical publics in climate characteristics in the Czech Republic increases from year to year. The year 2007 is a year significantly supernormal from the point of view of air temperature and slightly supernormal from the point of view of precipitation. Looking at selected climatological characteristics in greater detail we can find out that in the course of the year some significant events occurred and those are analyzed from the point of view of the long-term development of the climate in the paper (hurricane Kyril, April drought, a chain of tropical days in July, snow cover, etc.).

KLÍČOVÁ SLOVA: počasí – charakteristiky klimatologické – Česká republika

KEY WORDS: weather – climatological characteristics – Czech republic

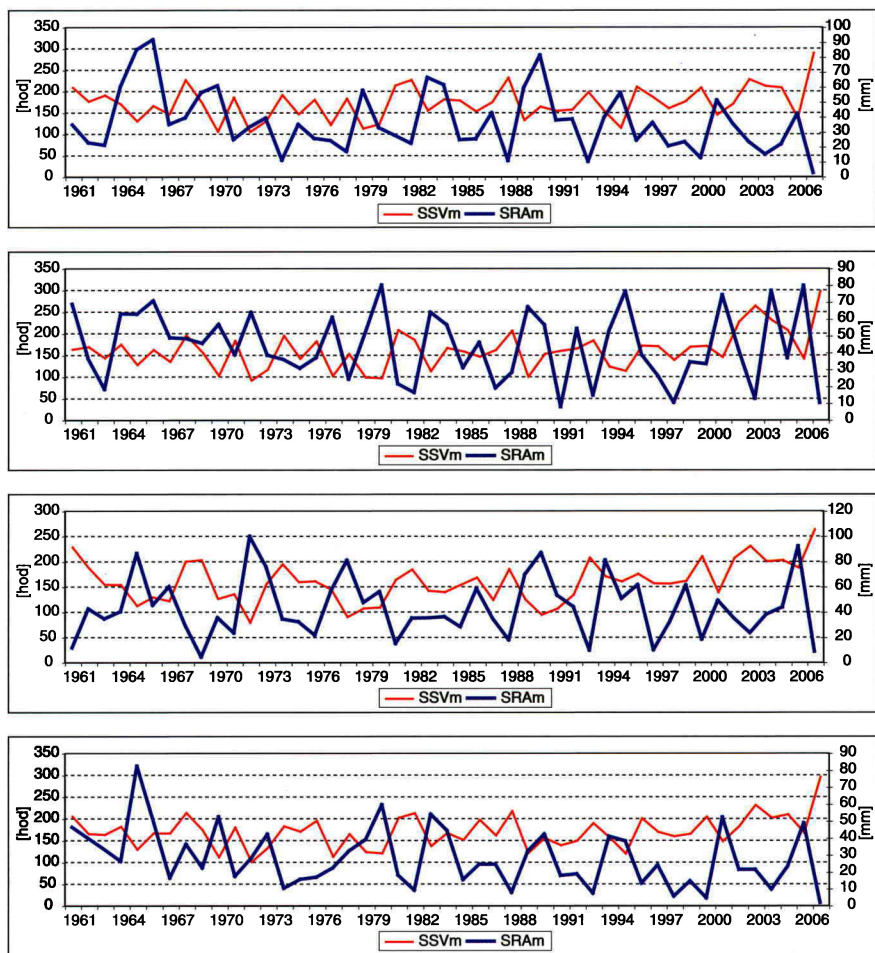
Z naměřených dat vyplývá, že rok 2007 byl teplotně výrazně nadprůměrný a srážkově pouze mírně nadprůměrný. Pohled na konkrétní hodnoty je však zajímavější, než jednoduché obecné konstatování. První odhady průměrné teploty pro ČR ukazují, že dosáhne hodnoty 9,1 °C což je 1,6 °C nad dlouhodobým průměrem. Stejně teplý byl v historii měření pouze rok 2000. Dlouhodobý průměrný úhrn srážek pro ČR ve výši 674 mm byl v roce 2007 překonán pouze o 77 mm a rok tak lze považovat s odchylkou 11 % za mírně nadprůměrný.

Průběh počasí v jednotlivých měsících a dnech potvrzuje mnohaleté konstatování klimatologů o zvyšující se extremitě klimatu. Jarní začátek roku v lednu 2007, kdy teploty dosahovaly běžně až 15 °C (nejteplejší byl 19. leden na jižní Moravě, kdy v Lednici dosáhla teplota 18 °C), byl ukončen „orkánem“ Kyril, který se přehnal nad celou západní a střední Evropou. Rychlost větru na stanicích ČHMÚ pře-

Obr. 1 Průměrná zimní teplota (prosinec, leden, únor) na stanicích Milešovka, Klatovy, Opava a Praha-Karlov vyjádřená v odchylkách od dlouhodobého průměru 1961–1990 [°C].

Fig. 1. Average winter air temperature (December, January, February) at the stations Milešovka, Klatovy, Opava and Praha-Karlov expressed in deviations from the long-term average (°C).

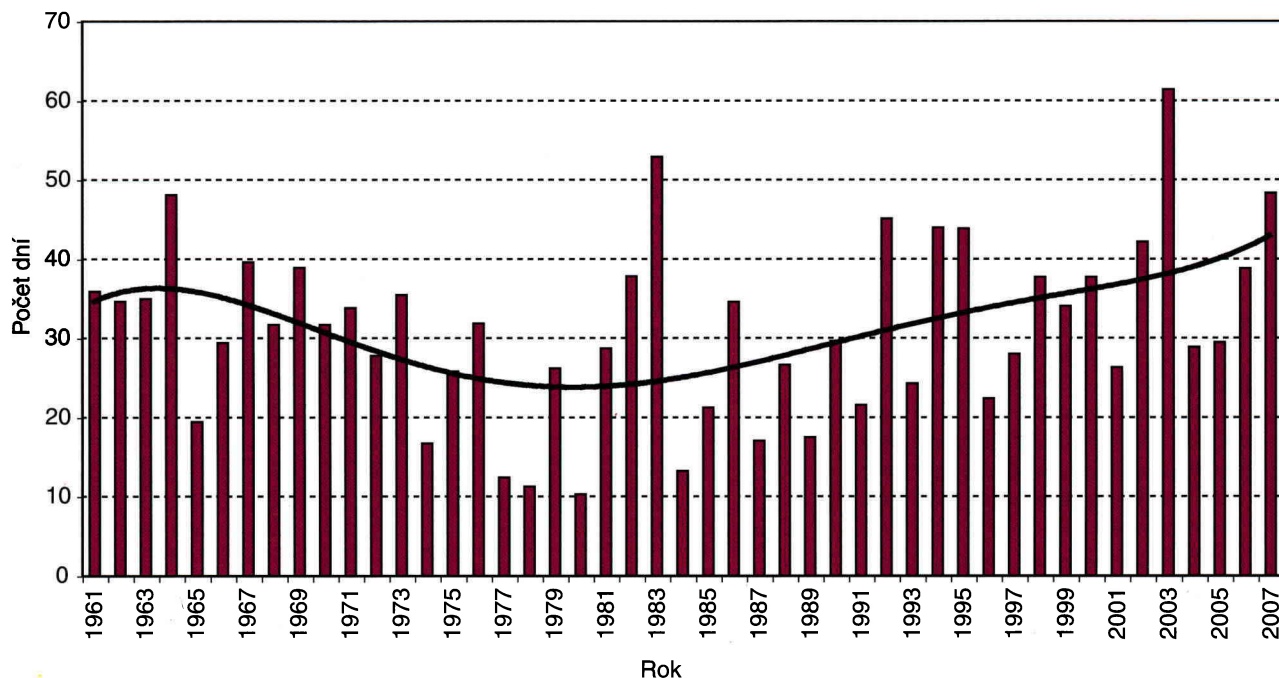
Obr. 2 Dubnový úhm slunečního svitu (SSVm) [h] a srážek (SRAm) [mm] na stanicích Milešovka, Klatovy, Opava a Praha-Karlov v letech 1961–2007.

Fig. 2. April sunshine duration (SSVm) (h) and precipitation amount (SRAm) (mm) at the stations Milešovka, Klatovy, Opava and Praha-Karlov in the years 1961–2007.

sahovala v nárazech 40 m/s a svého maxima 58 m/s dosáhla na Labské boudě v Krkonoších (209 km/h). I v nižších polohách jsme naměřili v nárazech rychlost větru hodně přes 100 km/h, např. Kocelovice 156 km/h, Temelín 125 km/h nebo Doksany 110 km/h. Teprve poslední lednová dekáda byla opravdu zimní a 24. ledna jsme dokonce zaznamenali desítky centimetrů nového sněhu (např. Pec pod Sněžkou a Harrachov 55 cm, Rokytnice 44 cm).

Mírná zima však pokračovala nadprůměrnými teplotami a stala se tak nejteplejší zimou v historii přístrojových měření nejen v Česku (obr. 1), ale v celé střední Evropě.

Po prvních třech měsících roku, které byly srážkově nadprůměrné (v lednu jsme naměřili 180 % srážkového průměru), následoval mimořádně suchý duben (pouze 10 % dlouhodobého srážkového průměru). Na mnoha místech v Česku nespadla za celý měsíc ani kapka vody (hlavně na jižní Moravě, v severních Čechách, ale i ve východních Čechách a na severní Moravě). Jen pro zajímavost ČHMÚ měřilo srážky v dubnu 2007 na 837 stanicích a z toho na 140 stanicích napršelo za celý měsíc méně než 1 mm srážek a na 631 stanicích méně než 5 mm srážek. Nejenže v dubnu nepršelo, ale bylo i hodně teplo a 13. dubna jsme zaznamenali první letní den s teplotou nad 25 °C. Téměř bezob-

Obr. 3 Počet tropických dní v ČR od roku 1961 (hodnoty normovány na průměrný počet klimatologických stanic).

Fig. 3. Number of tropical days in CR since 1961 (values standardized on an average number of climatological stations).

lačné počasí po celý duben, přerušované pouze odpoledními a nočními bouřkami, znamenalo pro duben nezvykle dlouhé trvání slunečního svitu (180 % dlouhodobého průměru), obr. 2.

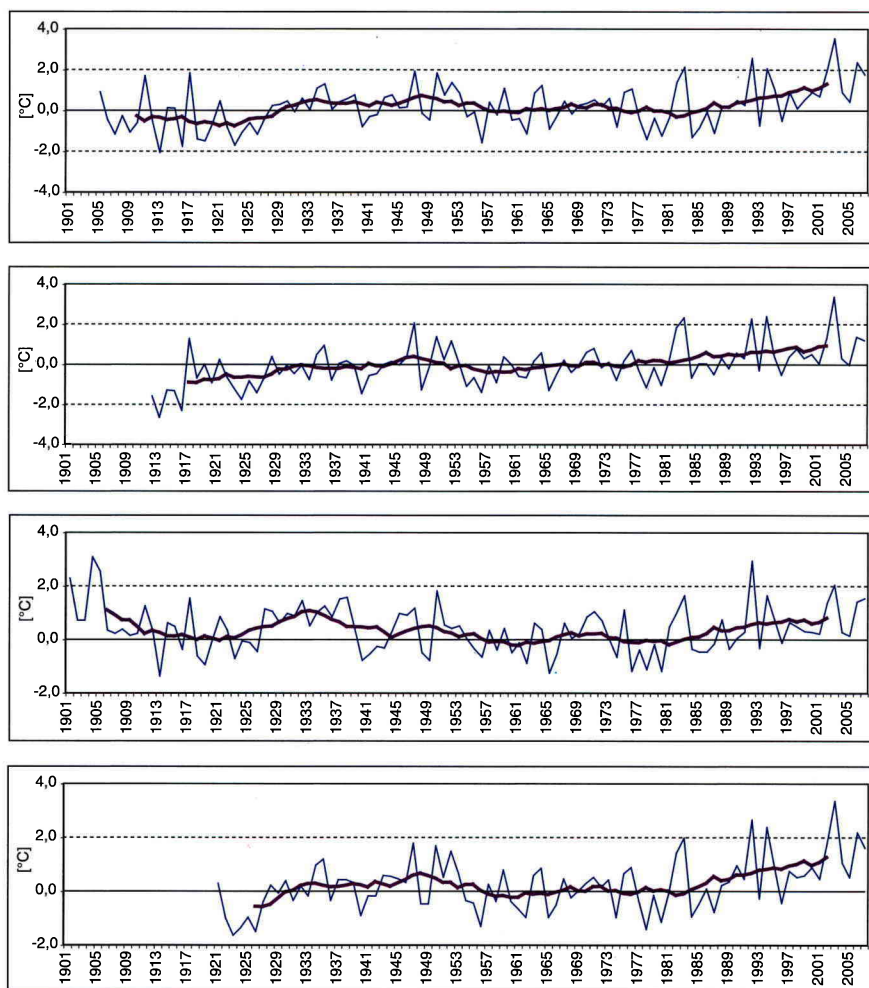
Již 14. května zažila Česká republika první z tropických dnů s teplotou 30 °C a více, kterých jsme za celý rok zaznamenali 48 (počet dní je normován na průměrný počet stanic v jednotlivých letech od roku 1961), ve srovnatelně teplém roce 2000 to bylo 38, ovšem v průměru se u nás vyskytuje pouze 31 dní, kdy alespoň na jedné meteorologické stanici zaznamenáme tropický den (obr. 3).

Po nejteplejší zimě v historii měření následovalo i nejteplejší jaro i mimořádně teplé léto (obr. 4). Od září 2006 až do srpna 2007 meteorologové v Evropě neustále zaznamenávali teplotně nadnormální měsíce a toto 12měsíční období se tak stalo nejteplejším v historii měření. V červenci 2007 dosahovaly teploty i 38 °C (Poděbrady, Kopisty a další) a v jedenáctidenním období od 14. do 24. července vystupovaly teploty každý den nad tropickou třicítku. Nejvyšší teploty v historii měření však dosaženy nebyly, 27. červenec 1983 stanice v Praze-Uhřetíněvsi zaznamenala odpolední teplotní maximum 40,2 °C a teplotní odchylka průměrné měsíční teploty od dlouhodobého průměru byla „jen“ 1,4 °C (v roce 2006 byl červenec o 4,5 °C teplejší než dlouhodobý průměr).

Měsíc srpen se vyznačoval hlavně intenzivními srážkovými lijáky v letních bouřkách (např. 10. srpna napadlo v Pertolticích, okr. Liberec, 116,5 mm nebo 19. srpna na stanici Praha-Chodov 121,2 mm), měsíc jako celek však byl srážkově průměrný (92 % dlouhodobého průměru). V průběhu celého roku se u nás vyskytlo 32 dní s bouřkou, přičemž v průměrném roce zaznamenáváme 17 bouřkových dní.

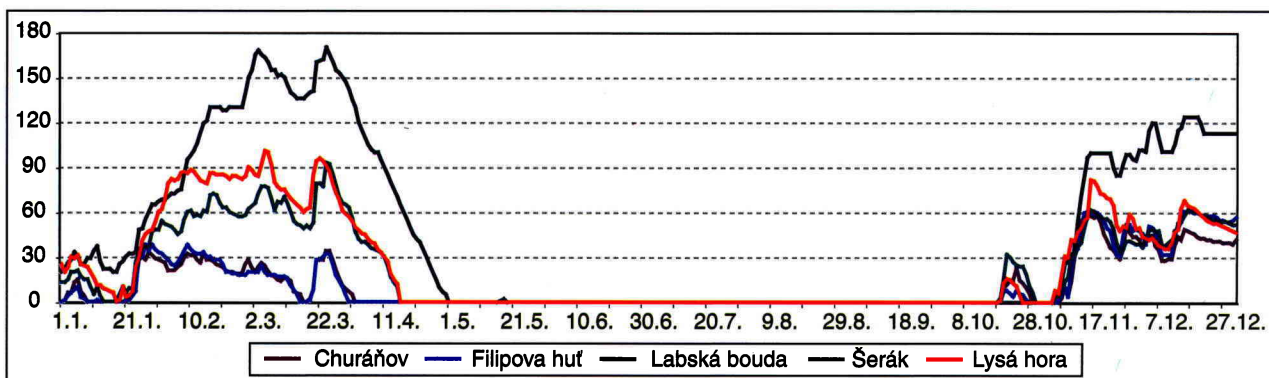
Měsíce září, říjen a listopad byly mírně teplotně podprůměrné, prosinec zatím vychází o 0,1 °C teplejší, než je dlouhodobý průměr. Srážkově se však měsíc září překonával. Napršelo v průměru 117 mm, což bylo 225 % dlouhodobého průměru, a stal se tak nejdeštivějším měsícem roku (nejčastěji bývá nejdeštivějším měsícem v roce červen).

Do konce roku byl srážkově nadnormální (150 %) i měsíc

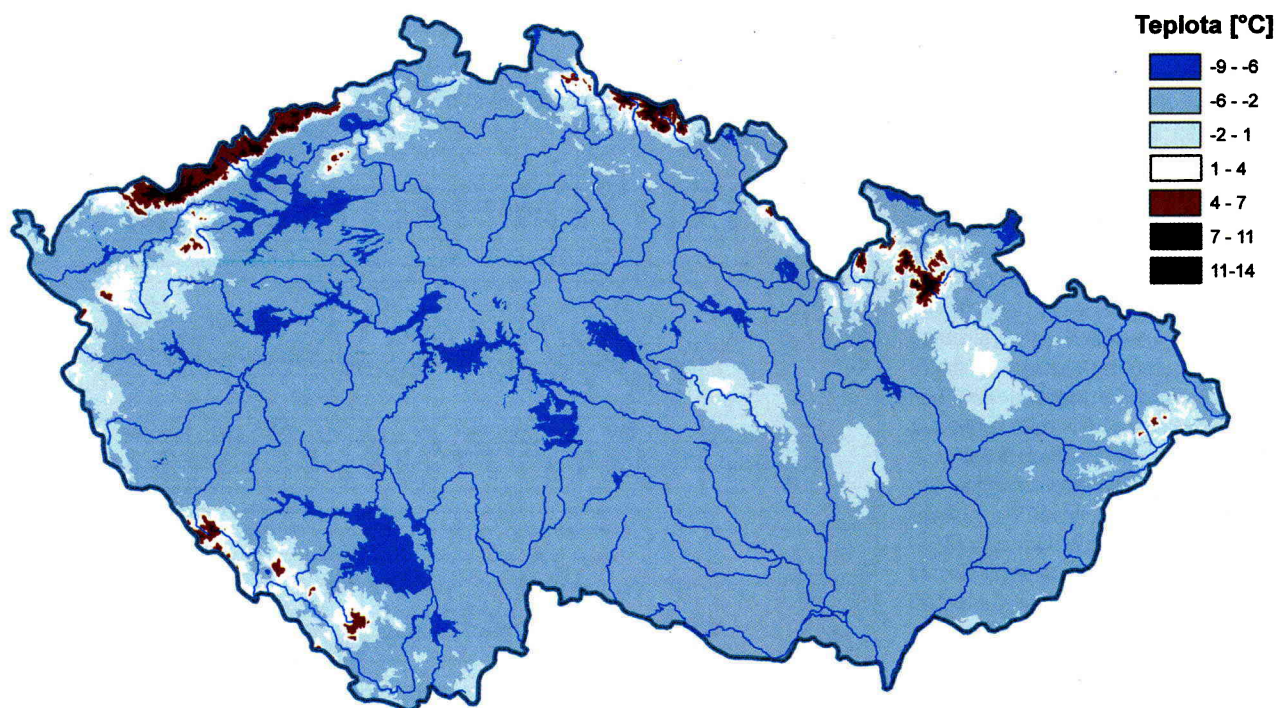
Obr. 4 Průměrná letní teplota (červen, červenec, srpen) na stanicích Milešovka, Klatovy, Opava a Praha-Karlov vyjádřená v odchylkách od dlouhodobého průměru 1961–1990 [°C].

Fig. 4. An average summer air temperature (June, July, August) at the stations Milešovka, Klatovy, Opava and Praha-Karlov expressed in deviations from the long-term average 1961–1990 (°C).

Obr. 5 Výška sněhové pokrývky [cm] v roce 2007 na horských stanicích.

Fig. 5. The depth of snow cover (cm) in 2007 at mountain stations.

Obr. 6 Inverzní oblasti 20. prosince 2007 podle odchylky průměrné denní teploty od dlouhodobého průměru.

Fig. 6. Inversion areas on 20 December 2007 according to the deviation of an average daily air temperature from the long-term average.

listopad, zde však byly tyto srážky od 5. listopadu na celém území většinou sněhové a sněhová pokrývka dosáhla už 16. listopadu na Labské boudě výšky 1 metru. První sněžení v roce jsme však zaznamenali už 4. září v západních Čechách, na Šumavě a v Jeseníkách a první sněhová pokrývka ležela několik dní v horských oblastech již od 19. října (obr. 5).

Druhou polovinu prosince lze charakterizovat stabilním inverzním počasím se zataženou oblohou, mlhavými dny a zápornými teplotami téměř v celé republice v polohách pod 800 m n. m. Naproti tomu na horách převládalo jasné a slunečné počasí s příjemnými teplotami i několik stupňů nad nulou. Právě vyšší teploty na horách způsobily, že měsíc prosinec bude v České republice teplotně mírně nad dlouhodobým průměrem (obr. 6).

Literatura

- [1] BROWN, R.D., 2007. Snow cover variability in Bulgarian mountainous regions, 1931-2000. *International Journal of Climatology*, Vol. 27, s. 1215–1229.
- [2] KUNDZEWICZ, Z.W.–JÓZEF CZYK, D.–OSTERLE, H., 2007. Warmest 12 consecutive months on record at the Potsdam meteorological station, Germany. *Weather*, Vol. 62, No.10, s. 284–286.
- [3] TEBALDI, C.–HAYHOE, K.–ABLASTER, J.M.–MEEHL, G.A., 2006. An intercomparison of model-simulated historical and future changes in extreme events. *Climatic Change*, Vol. 79, s. 185–211.

Lektor (Reviewer) RNDr. L. Němec.

PARNÍ TLAK A TEPLoty VZDUCHOVÉ

Jazyk jako prostředek lidské komunikace se s časem vyvíjí, a to i jazyk odborný. Jan Palacký v první české meteorologické příručce z roku 1863 psal, že mha není nic než zhoustnutí vodní páry a mračivost hojnost mraků na jednom místě za rok. Z meteorologické ročenky Přírodopysného spolku v Brně za rok 1905 se dovídáme, že denní lhůty pozorování byly v 7 hodin ráno, ve 2 hodiny odpoledne a v 9 hodin večer, že hodinové tlaky vzduchové zaznamenal tlakopisec, teploty vzduchové teplopisec a že se také měřilo trvání výsluní. Krajní teploty vzduchové byly vzaty z pozorování lhůtních, parní tlak se udával v milimetrech a vlhkost vzduchová v procentech maxima. V Meteorologickém názvosloví z roku 1941 sice ještě nacházíme čaru úžlabí, prameniště vzdušiny

či vybíravou pohltivost, avšak heslář je už povětšinou moderní a současný. Jeho autor Bohuslav Hrudička nemohl tušit, že se u nás na počátku 21. století vynoří terminologický spor konvekční a konvektivní. Slovo konvekce jeho heslář ani neobsahuje, zato má mlhu advekční, nikoliv advektivní. Je pozoruhodné, že bez pojmu konvekce se obešel i Stanislav Hanzlík ve své učebnici z roku 1956.

I když jsme už dávno opustili tlaky vzduchu i vodních par v množném čísle, čeští prognostici nadále předpovídají noční a denní teploty, jako by se měřily teploty, nikoliv teplota a meteorologický prvek se nenazýval teplota, ale teploty vzduchu. Přátelé, nebojte se přejít k singuláru, lid si na to zvykne.

Karel Krška